

Konjunkturbildet

8/2004

God vekst i USA, men noe svake- re i Europa og Japan

Mens veksten i USA tok seg opp til 4 pst. sesongjustert, målt som årlig rate i 3. kvartal, har veksttakten i euroområdet, Japan og Storbritannia avtatt markert fra 2. til 3. kvartal. Den relativt svake BNP-veksten i disse landene må blant annet ses i sammenheng med den kraftige økningen i oljeprisen og styrkingen av euro og Yen mot amerikanske dollar. Både OECD, IMF og de fleste andre prognosemakere legger imidlertid til grunn at veksten vil holde seg godt oppe framover.

God vekst i fastlandsøkonomien også i 3. kvartal...

Veksten i fastlandsøkonomien fortsatte i 3. kvartal. Ifølge kvartalsvise nasjonalregnskapstall økte BNP for Fastlands-Norge sesongjustert med 0,7 pst. fra 2. til 3. kvartal i år. Samlet forbruk i husholdningene steg med 0,8 pst. Eksportvolumet av tradisjonelle varer økte sesongjustert med 5,4 pst. i 3. kvartal. Samtidig økte importvolumet med 3,7 pst. Det var særlig økt import av innsatsvarer til industrien som bidro til oppgangen.

...men noe blandede signaler inn i 4. kvartal

Varekonsumindeksen avtok sesongjustert med 0,7 pst. fra september til oktober, etter å ha falt også måneden før. Igangsettingen av boliger holder seg derimot på et høyt nivå, og er så langt i år nærmere 30 pst. høyere enn i tilsvarende periode i fjor. I tillegg tyder fortsatt oppgang i boligprisene og sterk optimisme i husholdningene på fortsatt oppgang i det private forbruket. Industriproduksjonen falt med 0,6 pst. sesongjustert fra september til oktober. Ifølge handelsstatistikken for oktober falt både importverdien og eksportverdien av andre varer i forhold til måneden før.

Sysselsettingen fortsetter å øke

Ifølge AKU falt ledigheten med 0,1 prosentpoeng fra foregående til siste tremånedersperiode. Nivået var på 4,4 pst. i august-oktober fra 4,5 pst. i den foregående tremånedersperioden. Sysselsettingen økt sesongjustert med 9000 personer sesongjustert den samme perioden. Det var ved utgangen av november registrert om lag 83 600 personer helt ledige. Dette er 3 600 færre enn på samme tidspunkt i fjor. Sesongjustert var summen av helt ledige og personer på tiltak om lag uendret fra oktober til november.

Høyere underliggende prisvekst i november

I november var konsumprisene 1,2 pst. høyere enn i samme måned i fjor, mot en vekst på 1,4 pst. i oktober. Elektrisitetsprisene og bensinprisene bidro isolert sett til å dempe prisveksten. Prisveksten justert for avgiftsendringer og utenom energipriser (KPI-JAE) har tiltatt noe de siste månedene. I november var prisene 1,0 pst. høyere enn i samme måned i fjor.

Stabil rente og sterkere krone

Tremåneders pengemarkedsrente er for tiden rundt 2 pst. Prisingen i pengemarkedet tyder på forventninger om at styringsrenten holdes uendret på hovedstyremøtet 15. desember. Industriens effektive kronkurs er om lag på linje med hva den var i begynnelsen av november.

Kraftig fall i oljeprisen

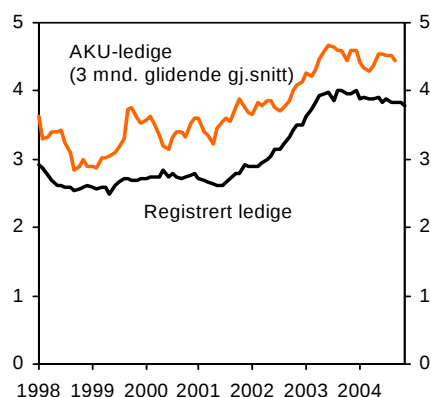
Gjennomsnittlig oljepris hittil i år har vært 38,1 USD pr. fat, eller 258 kroner. Etter at oljeprisen nådde 52,3 USD pr. fat i slutten av oktober, har den falt med om lag 25 pst. siste måned. Den 6. desember var prisen 38,4 USD pr. fat.

Tabell 1 Nøkkeltall for norsk økonomi. Prosentvis endring fra året før om ikke annet er angitt.

	2003	2004	2005		
		NB05	NB05	Norges Bank	SSB
Privat konsum	2,8	4,5	4,0	4½	4,7
Offentlig konsum	1,4	2,2	1,7	1¾	1,7
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-2,0	7,1	5,8	..	4,7
Petroleumsvirksomhet	16,9	9,4	13,2	15	6,8
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	1,6	4,8	3,8	4	3,7
Ekspor	1,6	1,2	3,2	..	3,5
Herav: Råolje og naturgass	-0,6	-0,6	3,0	..	3,3
Tradisjonelle varer	5,1	3,3	5,1	4½	4,8
Import	2,2	7,6	5,0	46	5,1
Herav: Tradisjonelle varer	4,3	8,0	5,2	..	6,9
Bruttonasjonalprodukt	0,4	2,4	3,1	3¼	3,3
Herav: Fastlands-Norge	0,7	3,2	3,1	3½	2,9
Konsumprisindeksen (KPI)	2,5	½	2¼	2¼	1,1
KPI justert for avgiftsendringer og energipriser	1,1	¼	1¾	1½	1,3
Årslønn	3,9	3¾	4	4½	3,7
Sysselsatte, personer (endring i pst.)	-0,6	0,3	0,8	1¼	0,7
Arbeidsledighetsrate, nivå (AKU)	4,5	4,4	4,1	4	4,0
Driftsbalansen (mrd. kroner)	200,3	235,8	211,5	..	253,3

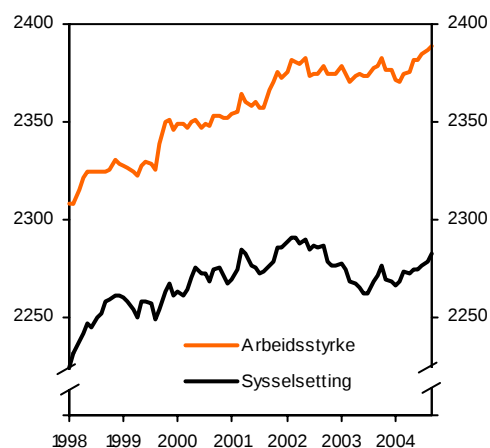
Kilder: Statistisk sentralbyrå, Inflasjonsrapport 3/04 (Norges Bank) og Nasjonalbudsjettet 2005 (NB05).

Figur 1 Arbeidsledighet. Prosent av arbeidsstyrken

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Aetat.

Figur 2 Sysselsetting og arbeidsstyrke. Sesongjustert. 3mnd. gl. gj.snitt. 1000 personer

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsmarkedet

Ifølge AKU fortsetter veksten i **sysselsettingen**. I perioden august-oktober lå sysselsettingen sesongjustert om lag 9000 personer høyere enn i den foregående tremånedersperioden. Sysselsettingen i industrien var om lag uendret fra 2. til 3. kvartal korrigert for sesongvariasjoner, mens den økte med 4600 personer i varehandelen.

Arbeidsstyrken økte med om lag 7000 personer sesongjustert i løpet av den siste tremånedersperioden fra perioden mai-juli, og i de tre første kvartalene i år lå arbeidsstyrken i gjennomsnitt 4000 personer høyere enn i samme periode i fjor. Det er særlig blant personer mellom 40 og 54 år at arbeidsstyrken har økt det siste året. Yrkesfrekvensene fortsetter derimot å falle, og gjennomsnittlig yrkesfrekvens har avtatt med 0,2 prosentpoeng fra 3. kvartal i fjor til 3. kvartal i år.

AKU-ledigheten falt med 2000 personer sesongjustert i løpet av den siste tremånedersperioden, og utgjorde i perioden august-oktober 4,4 pst. av arbeidsstyrken. Dette er en nedgang på 0,1 prosentpoeng fra perioden før, og en nedgang på 0,2 prosentpoeng sammenliknet med samme periode i fjor.

Det var ved utgangen av november registrert om lag 83 600 personer **helt ledige**. Dette er 3 600 færre enn på samme tidspunkt i fjor. I tillegg var det 19 300 personer på ordinære arbeidsmarkedstiltak. Sesongjustert var summen av helt ledige og personer på tiltak om lag uendret fra oktober til november. Den registrerte ledigheten avtok klart innen industri- og bygg- og anleggsfagene og innen naturvitenskapelige yrker. De siste månedene har ledigheten økt blant de med høyere utdanning, selv om ledighetsnivået fortsatt er lavest det fortsatt er i denne gruppen.

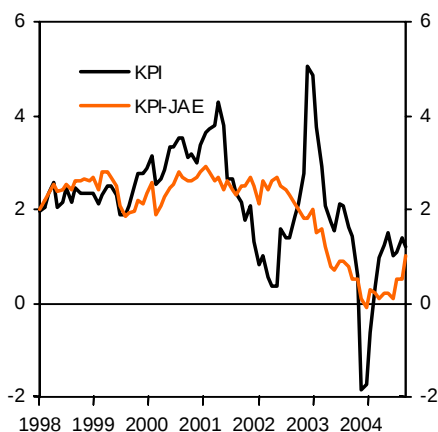
Antall utførte timeverk økte sesongjustert med 0,5 pst. fra 2. til 3. kvartal i år. Antall utførte **timeverk** har økt med 2,2 pst. sammenliknet med 3. kvartal i fjor. Timeverksveksten har vært positiv i de siste fire kvartalene. Dette må blant annet ses i sammenheng med reduksjonen i sykefraværet i andre kvartal.

Tilgangen på **ledige stillinger** var i november i år 2 pst. lavere enn i november i fjor.

Konsumprisene

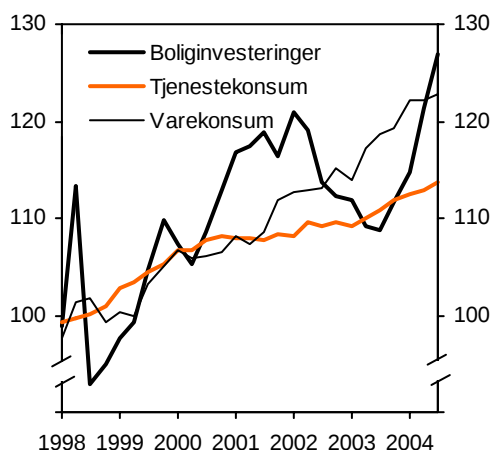
I november var **konsumprisene** 1,2 pst. høyere enn i samme måned i fjor,

Figur 3 Konsumpriser. Endring fra samme måned året før. Pst.

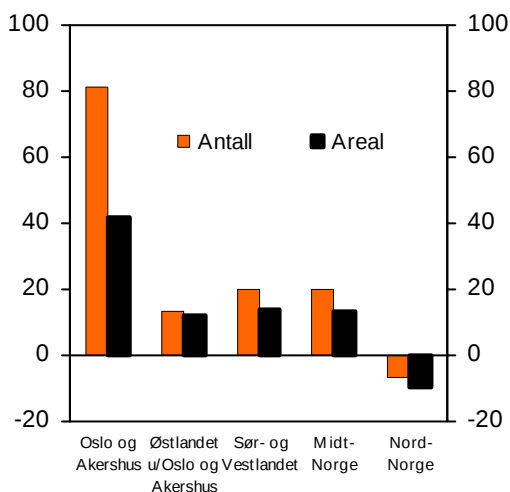
Kilde: Statistisk sentralbyrå og

Figur 4 Husholdningenes etterspørsel. Sesongjusterte volumindekser 1998=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 5 Igangsetting av boliger januar-august. Prosentvis endring sammenliknet med samme periode i fjor

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

mot en vekst på 1,4 pst. i oktober. Både elektrisitetsprisene og bensinprisene bidro isolert sett til å dempe prisveksten. Prisveksten **justert for avgiftsendringer og utenom energipriser** (KPI-JAE) har tiltatt de siste månedene. I november var prisene 1,0 pst. høyere enn i samme måned i fjor. Det er en oppgang fra en vekst på 0,5 pst. i oktober. Oppgangen skyldes at prisene på flyreiser og øl økte moderat fra oktober til november i år, mens de falt kraftig på samme tid i fjor. I tillegg bidro en oppgang i prisene på klær og skotøy til å trekke opp prisveksten. Prisene på Prisene på importerte konsumvarer har økt klart etter sommeren, og prisene på importerte konsumvarer nå om lag på samme nivå som i samme måned i fjor.

Den **harmoniserte konsumprisindeksen** (HKPI) økte med 1,4 pst. fra november i fjor til november i år, uendret fra oktober. Tall for euroområdet viser en prisvekst på 2,4 pst. i oktober.

Lønn

Ifølge kvartalsvis nasjonalregnskap økte lønn pr. normalårsverk for alle grupper med 4,0 pst. fra 3. kvartal i fjor til 3. kvartal i år. I industrien økte lønningene med 4,6 pst. i denne perioden.

Husholdningene

Det **private forbruket** økte med 0,8 pst. sesongjustert i 3. kvartal ifølge kvartalsvis nasjonalregnskapstall. I årets tre første kvartaler lå husholdningenes konsum 4,4 pst. høyere enn i tilsvarende periode i fjor. **Varekonsumindeksen** falt sesongjustert med 0,7 pst. fra september til oktober. Nedgangen kan i hovedsak forklares med lavere forbruk av tobakk, teleutstyr, elektrisitet og brensel. Omsetningen i **detaljhandelsbutikkene** økte med 0,3 prosent fra september til oktober i år. Veksten var størst i butikker med hovedvekt på nærings- og nytelsesmidler.

I september ble det igangsatt om lag 2000 nye boliger. Dette er en sesongjustert nedgang på om lag 600 boliger fra måneden før. Det er likevel en klar økning sammenliknet med september i fjor. Det er registrert igangsatt 20 621 **nye boliger** i årets ti første måneder. Dette er 4 647 flere boliger enn på samme tid i fjor, en økning på 29,1 prosent. Særlig sterk vekst har det vært i bygging av blokkleiligheter. I hele landet er det påbegynt bygging av 9 800 boliger i blokkbebyggelse i årets ni første måneder. Det er nesten 60 prosent flere enn på samme tid i fjor. Det er igangsatt 308 000 kvadratmeter bruksareal til fritidsbygninger i årets ni første måneder. Det er en økning på 26 prosent i forhold til samme tid i fjor.

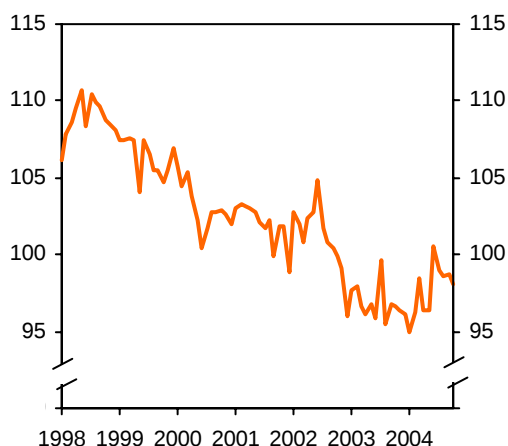
Ifølge Norges Eiendomsmeglerforbund økte **boligprisene** sesongjustert med 0,7 pst. fra oktober til november i år. Boligprisene var i november i år 11,5 pst. høyere enn på samme tid i fjor. Boligprisene har økt kraftig over hele landet, men sterkest vekst har det vært i Oslo og Akershus.

Husholdningenes **gjeldsvekst** øker fortsatt sterkere enn inntektsveksten. I oktober var tolv månedersveksten i husholdningenes bruttogjeld fra innenlandske kilder 11,0 prosent.

Ifølge TNS Gallups **trendindikator** for 4. kvartal er husholdningene fortsatt optimistiske med hensyn til den økonomiske utviklingen og utsiktene framover. Det er spesielt vurderingen av egen økonomi det siste året og til hvorvidt det nå er et godt tidspunkt å foreta større innkjøp til husholdningene som trekker opp. At husholdningene er optimistiske kan trekke i retning av at den svake veksten i varekonsumet er midlertidig. Optimismen i husholdningene må sees i sammenheng med lave renter, lav prisstigning og en bedring på arbeidsmarkedet.

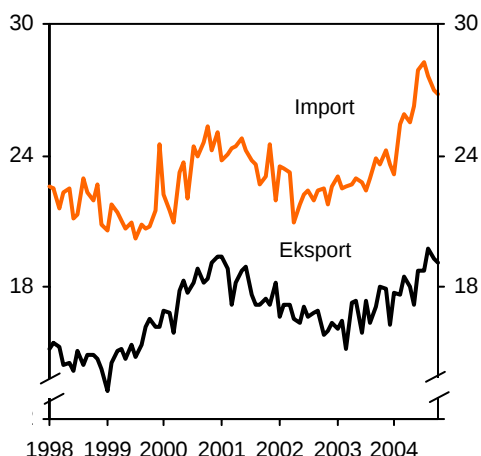
Bedriftene i Fastlands-Norge

Figur 6 Industriproduksjon. Sesongjusterte tall. Volumindeks 1995=100

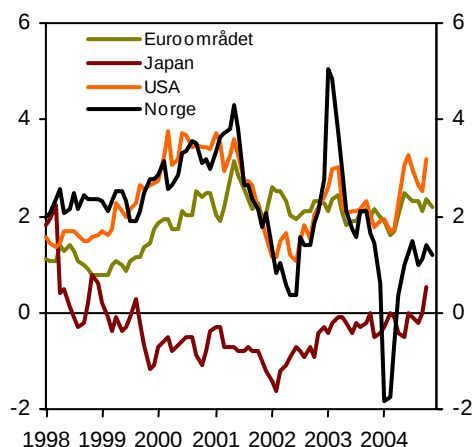
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 7 Eksport og import av tradisjonelle varer. Sesongjusterte månedstall i mrd. kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 8 Internasjonale konsumpriser. Endring fra samme måned året før. Pst.

Ifølge foreløpige kvartalsvise nasjonalregnskapstall økte **produksjonen** i fastlandsbedriftene sesongjustert med 1,6 pst. fra 2. til 3. kvartal, hovedsakelig som følge av høyere aktivitet innen industri og bergverk, privat tjenesteyting og samferdsel. Ulike indikatorer for utviklingen så langt i 4. kvartal tyder imidlertid på at veksten kan være noe mer dempet enn i 3. kvartal. Industriproduksjonen falt med 0,6 pst. i oktober, hovedsakelig som følge av lavere produksjon innen bergverksdrift og i deler av industrien. Oppgangen fortsetter imidlertid i de utekonkurrerende næringer og i verkstedsindustrien.

Investeringene i fastlandsbedriftene bidro vesentlig til BNP-veksten i 3. kvartal, og utenom boliger økte investeringene med 5,6 pst. fra 2. til 3. kvartal. Veksten var særlig markert i industrien, samferdselssektoren, bygg- og anlegg og primærnæringene. I industrien er det imidlertid ventet et fall i investeringene til neste år på om lag 10 pst, ifølge Statistisk sentralbyrå. Fallet må ses i sammenheng med at investeringene innen metallindustrien har vært meget høye de siste årene.

NHOs økonomibarometer for 4. kvartal viser økt optimisme i industrien, og ifølge undersøkelsen venter et flertall industribedrifter økt **lønnsomhet** både i inneværende og neste år. Bildet er imidlertid ikke entydig, og forventningene til lønnsomheten i 2005 er markert nedjustert i forhold til forrige måling. Ifølge NHO må dette ses i sammenheng med lavere dollarkurs og stor usikkerhet mht. utviklingen i internasjonal økonomi. Også i TNS Gallups forventningsundersøkelse oppgir nå bedriftsledere at lønnsomheten i egen bedrift er bedre enn på lenge, mens forventningene til lønnsomheten i 2005 noe nedjustert.

Ifølge kvartalsvise nasjonalregnskapstall økte **eksporten av tradisjonelle varer** med 5,4 pst. sesongjustert i 3. kvartal, etter en svak vekst i 2. kvartal. Den sterke veksten i **importen av tradisjonelle varer** fortsetter. I 3. kvartal økte importvolumet med 3,7 pst., og sammenlignet med samme kvartal året før har importvolumet økt med hele 14,6 pst. Det var særlig økt import av innsatsvarer til industrien som bidro til den sterke importveksten i 3. kvartal. Verditall fra handelsstatistikken for oktober kan tyde på en svakere utvikling i både import og eksport inn i 4. kvartal. Eksportverdien falt med 0,8 pst. fra september til oktober, etter en liten nedgang også måneden før. Importverdien falt med 0,9 pst. fra september til oktober, etter et fall på 2,2 pst. måneden før.

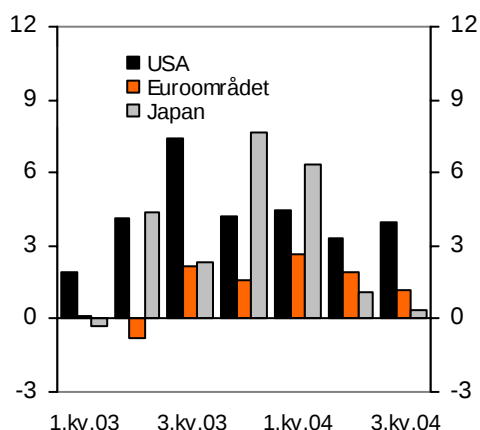
Internasjonalt

I den siste konjunkturrapporten fra **OECD** ventes det fortsatt god vekst i verdensøkonomien framover, selv om oppgangen ser ut til å avta noe i styrke. Vekstanslagene for OECD-området er oppjustert noe i 2004, hovedsakelig som følge av sterkere vekst i første halvår i år enn tidligere antatt, og nedjustert noe for 2005. Samlet sett anslår nå OECD en gjennomsnittlig BNP-vekst hos Norges handelspartnere på 2,8 pst. i 2004 og 2,6 pst. i 2005. Ifølge OECD er usikkerheten rundt den videre økonomiske utviklingen først og fremst knyttet til oljeprisen og dollarkursen, virkningene av de store underskuddene på USAs utenrikshandel og offentlige budsjetter, samt muligheten for en "hard landing" for kinesisk økonomi. Med unntak av for Japan og euroområdet, anbefaler OECD at pengepolitikken gradvis beveger seg fra en ekspansiv til en nøytral innretning.

De siste månedene er det først og fremst svekkelsen av amerikanske dollar og utviklingen i oljeprisen som har bidratt til å endre utsiktene for internasjonal økonomi.

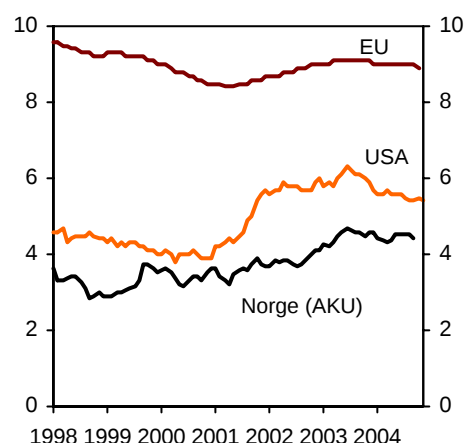
Ifølge reviderte nasjonalregnskapstall var BNP-veksten i **USA** i 3. kvartal 4,0 pst. sesongjustert målt som årlig rate. Industriproduksjonen økte sesongjustert med 0,7 pst. i oktober, etter to relativt svake måneder. ISM-indeksen for industrien steg noe i november, for første gang siden juli. Det tolkes som positivt at særlig ordreinngangen og sysselsettingen bidro til oppgangen i indeksen. På den annen side falt konsumenttilliten

Figur 9 BNP-vekst internasjonalt. Vekst fra kvartalet før. Sesongjustert årlig rate

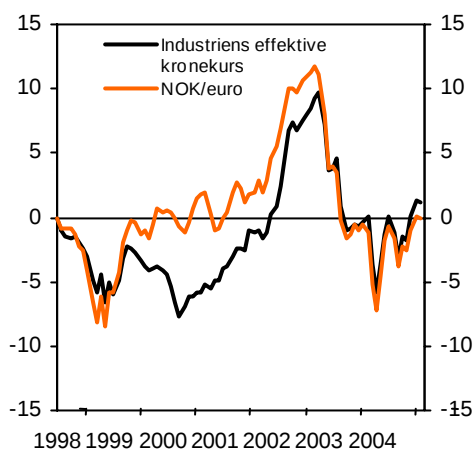
Kilde: EcoWin.

Figur 10 Internasjonal arbeidsledighet. Sesongjustert. Prosent av arbeidsstyrken

Kilde: EcoWin.

Figur 11 Valutakurser. Prosentvis endring siden 2. januar 1998

Kilde: Norges Bank.

noe i november, mens det i markedet var ventet en oppgang. I oktober var tolv månedersveksten i konsumprisene 3,2 pst. og 2,0 pst. når en holder mat og energi utenom.

BNP-veksten i **euroområdet** i 3. kvartal var sesongjustert 1,2 pst. (årlig rate), ned fra 1,9 pst. i 2. kvartal. Den svake veksten og styrkingen av euroen har ført til at flere prognosemakere har nedjustert vekstanslaget for euroområdet for 2005. ECB nedjusterte sitt vekstanslag fra 2,3 pst. i september til 1,9 pst. i oktober. Tolv månedersveksten i konsumprisene i euroområdet var 2,4 pst. i oktober, om lag som i månedene før. Høye oljepriser bidrar til å trekke prisveksten opp. Utenom energi og mat var tolv månedersveksten i konsumprisene 1,8 pst., også det om lag som i månedene før. Arbeidsledigheten i euroområdet holdt seg uendret på 8,9 pst. i oktober, og har dermed vært stabil siden begynnelsen av 2003.

Den **tyske** BNP-veksten i 3. kvartal ble sesongjustert på svake 0,4 pst. (årlig rate), ned fra 1,7 pst. i 1. og 2. kvartal. Nedgangen reflekterer blant annet den høye oljeprisen, den sterke euroen samt svak utvikling i andre euroland. Den svake utviklingen på det tyske arbeidsmarkedet fortsetter, og ledigheten steg fra 10,7 pst. i oktober til 10,8 pst. i november. Nettoeksporten, som i tidligere kvartaler har drevet veksten i Tyskland, bidro også til å trekke veksten betydelig ned. ZEW-indeksen, som uttrykker analytikeres syn på utsiktene for tysk økonomi, falt kraftig i november, og har vært avtakende siden august. På den annen side steg privat konsum noe for første gang på åtte kvartaler, og også investeringene bidro til å trekke veksten noe opp.

I **Sverige** var BNP-veksten i 3. kvartal på meget sterke 3,8 pst. (årlig rate) sesongjustert, etter en tilsvarende sterk vekst i første halvår. Det var særlig investeringene som bidro til veksten i 3. kvartal. Tolv månedersveksten i svensk KPI var på 0,8 pst. i oktober, opp fra 0,6 pst. måneden før. Den underliggende KPI-veksten (UND1X), eksklusive husholdningenes rentekostnader og avgiftsendringer, steg fra 1,0 i september til 1,3 i oktober. Sysselsettingen avtok sesongjustert med 0,1 pst. fra september til oktober. Også dersom en ser de siste månedene under ett har utviklingen i sysselsettingen vært svak. Den sesongjusterte arbeidsledigheten utgjorde 5,4 pst. av arbeidsstyrken i oktober. Siden sommeren har det vært en viss nedgang i arbeidsledigheten. BNP-veksten i **Danmark** i 3. kvartal avtok markert, til svake 0,2 pst. (årlig rate). Mens privat konsum og investeringer tok seg opp, bidro nettoeksporten til å trekke den samlede veksten ned.

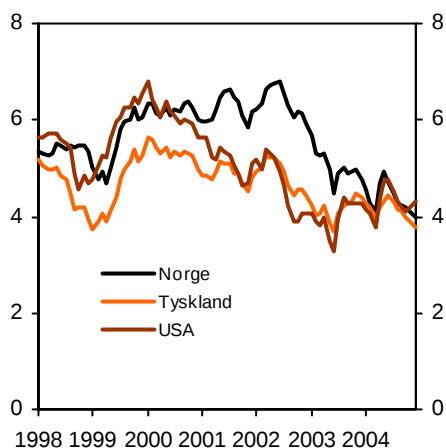
BNP i **Japan** steg i 3. kvartal sesongjustert med 0,3 pst. (årlig rate), klart svakere enn de fleste markedsaktører ventet. Veksttakten falt dermed for tredje kvartal på rad. Mens den gjennomsnittlige veksten i 4. kvartal i fjor og 1. kvartal i år var på i underkant av 7 pst. (årlig rate), var den gjennomsnittlige BNP-veksten i 2. og 3. kvartal kun på drøyt 0,5 pst. Husholdningenes etterspørsel bidro til veksten, mens særlig nettoeksporten og bedriftsinvesteringene trakk i motsatt retning. Industriproduksjonen falt sesongjustert med hele 1,6 pst. fra september til oktober, etter å ha utviklet seg svakt også gjennom 3. kvartal. Arbeidsledigheten i Japan steg sesongjustert fra 4,6 pst. i september til 4,7 pst. i oktober.

BNP-veksten i **Kina** har avtatt noe de siste kvartalene. Veksten i 3. kvartal var fortsatt hele 9,1 pst. målt i forhold til samme kvartal året før. Dette er betydelig over myndighetenes "målsetting" om 7 pst. vekst i BNP. Veksten i industriproduksjonen i Kina har avtatt noe siden i sommer, men var allikevel på 14,8 pst. i november.

Finansmarkedene

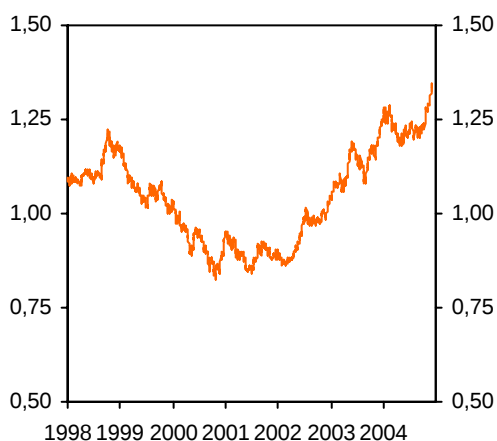
Norges Bank holdt styringsrenten uendret på 1,75 pst. på hovedstyremøtet 3. november. Hovedstyrets vurdering i Inflasjonsrapport 3/04 var at anslagene for den økonomiske utviklingen tilsier en foliorente i intervallet 1¼ - 2¼ pst. i midten av mars 2005. Neste hovedstyremøte er 15. desember.

Figur 12 Rente på 10-års statsobligasjoner. Prosent

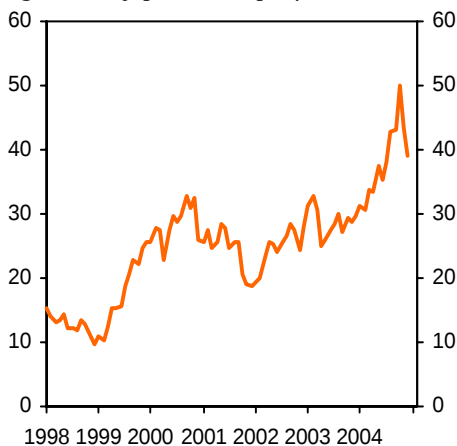
Kilde: Norges Bank.

Figur 13 Kursutvikling USD mot Euro

Kilde: EcoWin.

Figur 14 Oljepris, USD pr. fat

Kilde: EcoWin.

Tremåneders pengemarkedsrente har vært rimelig stabil den siste tiden, og er nå om lag 2,0. Prisingen i pengemarkedet tyder på forventninger om at styringsrenten holdes uendret på hovedstyremøtet 15. desember. Tremåneders pengemarkedsrente i Norge er om lag 0,2 prosentpoeng lavere enn i euroområdet og ½ prosentpoeng lavere enn i USA. Den amerikanske sentralbanken hevet 10. november renten med 0,25 prosentpoeng, til 2 pst. Det er ventet en tilsvarende rentøkning etter rentemøtet 14. desember.

Industriens effektive kronekurs er om lag på linje med hva den var i begynnelsen av november. I likhet med flere andre lands valutaer har imidlertid norske kroner den siste tiden styrket seg mot amerikanske dollar. Siden begynnelsen av november har styrkingen mot dollar vært på rundt 3 pst. Også mot euro og Yen har dollaren svekket seg. Så langt i 4. kvartal har amerikanske dollar svekket seg mot norske kroner, euro og yen med om lag 7½, 7 og 5¼ pst. Svekkelsen av dollaren må særlig ses i sammenheng med oppmerksomheten rundt det amerikanske driftsbalansunderskuddet. En må tilbake til oktober 1995 for å finne en svakere dollarkurs målt mot norske kroner.

Renten på norsk **tiårs statsobligasjonslån** har falt med om lag 0,1 prosentpoeng siden månedsskiftet oktober/november til 4 pst. Renten på tysk tiårs statsobligasjonslån har falt med om lag ¼ prosentpoeng, og er nå rundt 0,3 prosentpoeng lavere enn tilsvarende norsk rente. Renten på amerikansk tiårs statsobligasjonslån er om lag uendret siden begynnelsen av november, og er for tiden på rundt 4,1 pst.

Aksjemarkedet i Norge og internasjonalt har steget markert siden begynnelsen av november. Oslo Børs sin hovedindeks har i denne perioden hatt en oppgang på nærmere 5½ pst., og har siden årsskiftet 2003/2004 steget med rundt 33 pst. I USA har den teknologitunge Nasdaq-indeksen steget rundt 7½ pst., mens den noe bredere S&P 500-indeksen har steget med om lag 4 pst. siden begynnelsen av november. Siden siste årsskifte har oppgangen vært på henholdsvis 6 og 6½ pst. Den europeiske FTSE 100 indeksen har steget med rundt 2½ pst. siden begynnelsen av november, og 6 pst. siden årsskiftet.

Oljemarkedet

Etter at oljeprisen nådde 52,3 USD pr. fat i slutten av oktober, har den falt med om lag 25 pst. siste måned. Den 9. desember var prisen 38,3 USD pr. fat. Gjennomsnittlig **oljepris** hittil i år har vært 38,1 USD pr. fat, eller 258 kroner. Oljeprisfallet kan bl.a. sees i sammenheng med at første del av fyringssesongen har vært mildere enn normalt både i Europa og i USA. Det er imidlertid fremdeles lave lagre av fyringsolje på begge sider av Atlanteren, noe som tilsier prisstigning hvis det blir kaldere vær i løpet av vinteren. Også utviklingen i Irak vil ha stor betydning for prisutviklingen den nærmeste tiden. På International Petroleum Exchange i London betaler aktørene nå om lag 40,2 USD pr. fat råolje levert i juli neste år, fallende til 39,4 USD pr. fat for levering i desember.

Bruttoproduktet for utvinning av råolje og naturgass falt sesongjustert med 7,0 pst. fra 2. til 3. kvartal i år ifølge kvartalsvise nasjonalregnskapstall. I forhold til 3. kvartal 2003 var det et fall på 5,0 pst. Den svake utviklingen i bruttoproduktet kan forklares med en relativt sterk nedgang i norsk petroleumsproduksjon, noe som dels skyldes planlagt vedlikeholdstans, og dels tekniske problemer.

En fire måneder lang **arbeidskonflikt** mellom riggarbeidere og Norges rederiforbund ble avsluttet den 27. oktober. Konflikten har hatt liten betydning for produksjonen på norsk sokkel, men ført til at leteboring er blitt forsinket eller utsatt. Den 28. november var det en ukontrollert **gasslekkasje** på Snorre A-plattformen. Som følge av uhellet er oljeproduksjon på over 200 000 fat pr. dag falt bort. Det er uklart når produksjonen kan gjenopptas.

Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at **eksportverdien** av råolje, naturgass

og kondensat fra norsk kontinentalsokkel utgjorde 30,4 mrd. kroner i oktober, en økning på 8,1 mrd. kroner fra oktober i fjor. Økningen skyldes i første rekke at prisen på råolje var langt høyere i oktober i år enn i samme måned i fjor. Antall eksporterte fat var derimot noe lavere i år pga. vedlikeholdsstans. Eksportverdien hittil i år er på 267,4 mrd. Kroner. Dette er 21 pst. høyere enn i samme periode i fjor.

Ifølge Statistisk sentralbyrås siste investeringstelling for oljeutvinning og rørtransport anslås **petroleumsinvesteringene** å øke med 9,8 pst. i år, og 22,2 pst. i 2005. Sammenlignet med forrige telling er tallene for 2004 nedjustert med 2,8 pst., mens det er en oppjustering på hele 13,9 pst. i 2005.